

Jordbruksverkets vägledning till

# **EU: s regler om ekologisk produktion med får och getter**

Enheten för häst, fjäderfä och vilt  
11 januari 2010

Jordbruksverkets vägledningar kan beställas från:

Jordbruksverket  
Publikationsservice  
551 82 JÖNKÖPING  
telefon: 036 – 15 52 77  
fax: 036 – 34 04 14

Jordbruksverkets vägledningar finns på Internet:  
[www.jordbruksverket.se](http://www.jordbruksverket.se)

# Innehåll

1.	Inledning .....	3
1.1.	Om Jordbruksverkets vägledningar.....	3
1.2.	Andra informationskällor.....	4
2.	Mål för ekologisk produktion.....	5
3.	Centrala myndigheter .....	6
4.	Anslutning till kontroll.....	7
5.	Omställning.....	9
5.1.1.	Omställning av befintliga konventionella får och getter .....	9
5.1.2.	Samtidig omställning av odling och djurhållning .....	9
6.	Rekrytering av livdjur .....	10
6.1.1.	Att etablera en helt ny besättning.....	10
6.1.2.	Att förnya en befintlig ekologisk besättning.....	10
6.1.3.	Rekrytering efter katastrofer .....	11
7.	Djurhållning.....	12
7.1.1.	Byggnader för ekologiska får och getter .....	12
7.1.2.	Utevistelse för ekologiska får och getter .....	14
7.1.3.	Övergångsregel för slutgödning av får på stall .....	14
7.1.4.	Identifiering av djur.....	15
7.1.5.	Journalföring .....	15
7.1.6.	Parallellproduktion med ekologiska och konventionella får och getter är inte tillåtet .....	16
7.1.7.	Operativa ingrepp .....	17
7.1.8.	Transporter, lastning och lossning .....	17
7.1.9.	Övergångsregler inom ekologisk får- och getproduktion.....	17
7.1.10.	Kunskapskrav.....	18
8.	Foder och utfodring .....	19
8.1.1.	Foder från mark under omställning.....	19
8.1.2.	Tillåtna råvaror och tillsatser .....	20
8.1.3.	Hantering, transport och lagring av ekologiskt foder .....	21
8.1.4.	Om foderbrist uppstår på grund av katastrofer .....	21
9.	Avel och fortplantning .....	22
10.	Djurhälsa och veterinär behandling.....	23
10.1.1.	Att förebygga sjukdomar.....	23
10.1.2.	Veterinärbehandling .....	24
10.1.3.	Rengöring och desinfektion .....	25
11.	Djurtäthet och stallgödsel.....	26
12.	Bilaga 1. Foderråvaror enligt artikel 22.1, 22.2 och 22.3 och artiklarna 25k.1d och 25m.1.....	27
12.1.1.	Foderråvaror av animaliskt ursprung .....	27
12.1.2.	Foderråvaror av mineraliskt ursprung.....	27
13.	Bilaga 2. Fodertillsatser och vissa ämnen som används i djurfoder enligt artiklarna 22.4 och 25m.2 .....	29
13.1.1.	Fodertillsatser .....	29
13.1.2.	Vissa ämnen som används i djurfoder .....	30
13.1.3.	Ämnen för produktion av ensilage .....	31
14.	Bilaga 3, Lagstiftning .....	32

<b>15.</b>	<b>Bilaga 4, Definitioner .....</b>	<b>33</b>
------------	-------------------------------------	-----------

# 1. Inledning

## 1.1. Om Jordbruksverkets vägledningar

EU: s regler för ekologisk produktion omfattar produktion, beredning, förvaring och import av ekologiskt framställda jordbruksprodukter och livsmedel.

EU: s regler för ekologisk animalieproduktion beslutades 1999. Den 1 januari 2009 trädde ett nytt EU-regelverk för ekologisk produktion i kraft. Innan det nya regelverket beslutades sågs de gamla reglerna över och ändrades i viss mån.

Vägledningen riktar sig till lantbrukare, rådgivare och kontrollorgan. Vägledningen sammanfattar och förklarar det som rör ekologisk produktion med får och getter. I marginalen till höger ser du hänvisningar till vilken författning (oftast en EU-förordning) en regel finns i. Den första sifferkombinationen är lagstiftningens nummer. ”Art” berättar vilken artikel i lagstiftningen regeln finns i. I bilaga tre finns en förteckning till de lagstiftningar som vägledningen grundar sig på och som du kan hitta referenser till i högermarginalen.

I definitionsavsnittet i bilaga fyra hittar du definitionerna till viktiga begrepp som används i EU-lagstiftningen.

Jordbruksverket har haft hjälp av sin referensgrupp för ekologisk produktion vid framtagandet av denna vägledning. Bland annat har gruppen bidragit till att ta fram en del rekommendationer kring svensk praxis, som presenteras i vägledningen.

Vägledningen är tänkt att användas som uppslagsverk, inte att läsas från pärm till pärm. Den här vägledningen är granskad och beredd av jurist och av avdelningschefen på avdelningen för djurskydd och hälsa. Trots det är vägledningen *inte* en del av gällande regelverk utan en sammanställning av regelverket och en hjälp att orientera sig i och förstå EU: s regelverk. Vägledningen ersätter *inte* regelverket när det gäller att avgöra vad som är korrekt. Endast den EU- lagstiftning som offentliggörs i pappersutgåva av Europeiska gemenskapens officiella tidning är giltig.

Det kan ha skett ändringar i regelverket efter vägledningens utgivning I denna utgåva finns ändringar till och med januari 2010 införda.

Det är du som lantbrukare som ansvarar för att reglerna för ekologisk produktion följs och att de produkter du säljer får kallas för ekologiska. Som lantbrukare ska du också följa de relevanta generella regler som gäller i Sverige. I några fall är sådana regler kommenterade i vägledningen, men vanligtvis inte.

Om du är ansluten till ett kontrollorgan och har certifierad ekologisk djurhållning har du möjlighet att få full miljöersättning. Utöver reglerna för certifierad ekologisk djurhållning tillkommer det i miljöersättningen vissa regler. Dessa regler rör ansökan om miljöersättning och när certifieringen ska starta. Du kan läsa mer om miljöersättningen på Jordbruksverkets [webbplats](#).

Om det finns osäkerhet om hur en viss regel ska förstås kan Jordbruksverket be EU-kommissionen att frågan tas upp vid ett möte med ständiga kommittén för lagstiftning om ekologisk produktion (SCOP). EU-kommissionen kan då delge medlemsstaterna sin syn på hur regeln ska tillämpas. Det förekommer också ibland att EU-kommissionen lämnar ut en skriftlig förklaring kring hur man anser att en viss regel ska tillämpas.

## **1.2. Andra informationskällor**

Den här vägledningen gäller ekologisk produktion med får eller getter. Jordbruksverket har också vägledningar om ekologisk växtodling och om ekologisk produktion med andra djurslag. De finns, liksom denna vägledning, på Jordbruksverkets [webbplats](#).

Under avsnittet Regler och certifiering, på Jordbruksverkets webbplats, finns [Frågor och svar](#), med svar på specifika frågor inom ekologisk produktion.

Information om EU: s regler för ekologiskt framställda livsmedel och märkning av bearbetade ekologiska livsmedel finns på Livsmedelsverkets [webbplats](#).

## 2. Mål för ekologisk produktion

Som djurhållare med får eller getter i ekologisk produktion bidrar du till att de mål som satts upp för ekologisk produktion nås. EU:s mål för ekologisk produktion står i artikel 3 i förordning nr 834/2007. De är fritt återgivna här.

Ekologisk produktion ska innebära ett hållbart jordbruk. Det ekologiska jordbruket ska respektera naturens ekosystem och olika naturliga kretslopp och sträva efter att upprätthålla och förbättra kvaliteten på jord, vatten, växternas sundhet och djurens hälsa. Balansen mellan alla beståndsdelar ska upprätthållas och helst förbättras.

834/2007 art 3

Ekologisk produktion ska bidra till en hög grad av biologisk mångfald. Den ekologiska lantbrukaren ska använda naturresurser som vatten, jord, organiskt material och luft ansvarsfullt. Även energihushållningen på det ekologiska företaget ska vara hållbar och ansvarsfull.

Reglerna för ekologisk animalieproduktion ska bidra till att uppfylla högt ställda djurskyddskrav. Ändå kan svenska djurskyddsregler vara striktare. Ett mål som poängteras tydligt i det ekologiska regelverket är att ekologisk animalieproduktion ska respektera varje djurarts beteendeböbehov.

När det gäller de produkter som den ekologiska produktionen ger är målet att den ekologiska producenten ska sträva efter att ta fram produkter av hög kvalitet.

Konsumenter efterfrågar varor som framställts på ett sätt som inte skadar miljö, människors hälsa, växters sundhet eller djurs hälsa och välbefinnande. Ett viktigt mål för ekologisk produktion är därför att möta konsumenternas efterfrågan på produkter.

Utöver målen för ekologisk produktion finns det också principer för ekologisk produktion, som tydligt presenteras i artiklarna 4 till 7 i förordning 834/2007. Läs gärna dem! I den här vägledningen har vi kommenterat principerna i samband med reglerna, så att du lättare kan förstå vad regeln syftar till.

### 3. Centrala myndigheter

Statens jordbruksverk är ansvarig myndighet för de delar av EU: s lagstiftning som rör ekologisk primärproduktion inom jordbruksområdet och för import av ekologiska jordbruksprodukter som inte är livsmedel.

Jordbruksverket, 551 82 Jönköping

Telefon växel: 036-15 50 00, telefon kundtjänst 0771-223 223

[www.jordbruksverket.se](http://www.jordbruksverket.se)

Livsmedelsverket är ansvarig myndighet för de delar av EU: s lagstiftning som rör ekologiska livsmedel och märkning av dessa.

Livsmedelsverket, Box 622, 751 26 Uppsala

Telefon växel: 018-17 55 00

[www.slv.se](http://www.slv.se)

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, har ansvar för ackreditering och övervakning av kontrollorgan verksamma inom den ekologiska sektorn.

SWEDAC, Box 2231, 10315 Stockholm

Telefon växel: 08-406 83 00

[www.swedac.se](http://www.swedac.se)

Konsumentverket ansvarar för frågor om marknadsföring av ekologiska produkter.

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad

Telefon växel: 0771-42 33 00

[www.konsumentverket.se](http://www.konsumentverket.se)

Begreppet behörig myndighet innebär att myndigheten har ansvar för sådant som EU-förordningarna för ekologisk produktion ålägger behörig myndighet. Ansvar för kontroll innebär att myndigheterna har ett övergripande ansvar för kontrollsystemet. I Sverige har myndigheterna delegerat kontrolluppgifterna till kontrollorganen.

[SFS 2009:27](#) 2 §  
och 4 §

## 4. Anslutning till kontroll

För att få sälja produkter som ekologiska måste du dels följa reglerna för ekologisk produktion, dels låta ett oberoende kontrollorgan genomföra kontroll av din produktion. Det är du som ansvarar för att produktionen går rätt till och kontrollorganet granskar sedan din produktion. Det finns tre kontrollorgan som genomför kontroll av lantbruksföretag:

Aranea Certifiering AB, Box 1940, 751 49 Uppsala. Telefon 018-170 000. Besök Aranea på [www.araneacert.se](http://www.araneacert.se) . E-post [lantbruk@araneacert.se](mailto:lantbruk@araneacert.se)

SMAK AB, Box 42, 230 53 Alnarp. Telefon 040-46 00 72. Besök SMAK på [www.smak.se](http://www.smak.se) . E-post [certifiering@smak.se](mailto:certifiering@smak.se)

HS Certifiering AB, Flottiljvägen 18, 392 41 Kalmar. Telefon 0480-15670. Besök HS Certifiering på [www.hscertifiering.se](http://www.hscertifiering.se) . E-post [info@hscertifiering.se](mailto:info@hscertifiering.se)

Du kan ansluta ditt företag till kontroll när som helst under året. När du ansluter dig till kontroll ska du beskriva vad som ingår i ditt företags verksamhet och hur produktionen går till på ditt företag. Fråga kontrollorganet vad de behöver veta om ditt företag före det första besöket. Du ska kunna lämna följande information till ditt kontrollorgan:

- En beskrivning av företagets alla enheter, även konventionella om du har sådana, och den verksamhet du bedriver. Som enheter räknas till exempel rastgårdar, beten, djurstallar och lokaler för lagring, förpackning och beredning av insatsvaror eller produkter.
- En förteckning över vad du gör för att vara säker på att reglerna för ekologisk produktion följs. Beskriv till exempel flöden av djur, rengöringsrutiner av stallar och andra utrymmen, hantering av foder och transporter till och från gården. Redogör för din stallgödselanläggning och din plan för stallgödselspridning. Om du har spridningsavtal med ett annat företag redovisar du det. Skriv ned hur produktionen går till hos dig och de rutiner du har i djurskötseln. Jordbruksverket rekommenderar att du utformar beskrivningen så att alla dagens och årets rutiner för djurhållningen framgår. Då kan beskrivningen också fungera som en instruktion för eventuella avbytare. Läs vad som gäller för journalföring av djurhållning i avsnitt 7.1.6.
- Redovisa vad du gör för att minimera risken för att otillåtna ämnen kommer in i din ekologiska produktion.

Ditt kontrollorgan kan svara på hur de vill att du beskriver ditt företag. Är ditt företag anslutet till ett annat kvalitetssäkringssystem kan du ofta utgå från den beskrivning av din verksamhet som du använder för det systemet.

Du ska skriva under ett åtagande där du intygar att du tänker följa reglerna och att du kommer att acceptera de sanktioner du kan få om du inte följer reglerna. Du åtar dig också att skriftligen meddela dina kunder att djur du fött upp, men där reglerna för ekologisk produktion inte följts, inte får säljas som ekologiska.

834/07 art 28

SJV:s beslut om anslutning till kontroll

889/08 art 63.1

889/08 art 74

889/08 art 63.2

Håll beskrivningen av din produktion uppdaterad. Ändrar du i verksamheten ska du i god tid underrätta kontrollorganet om ändringen.	889/08 art 64
Kontrollorganet besöker ditt företag minst en gång per år. Kontrollorganet behöver inte föränmäla sitt besök.	834/07 art 27
Vid misstanke får kontrollorganet ta prover på exempelvis foder för att undersöka om ämnen som inte är tillåtna för ekologisk produktion finns i fodret. Kontrollorganet får ta del av din ekonomiska bokföring och all dokumentation i övrigt av ditt företag. Om du bedriver konventionell produktion i samma trakt som du har din ekologiska djurhållning ska även de enheter som används för den produktionen omfattas av kontroll.	889/08 art 65 889/08 art 67 889/08 art 66 + 79
När du visat för kontrollorganet att ditt företag uppfyller alla regler för ekologisk produktion får du ett certifikat. På certifikatet kan det både stå uppgifter om produktion som är under omställning och om produktion som är ekologisk. Det är bara den senare produktionen du får sälja ekologiska produkter från.	834/07 art 29

## 5. Omställning

Innan du får sälja ekologiska produkter ska din produktion genomgå omställning. Under omställningstiden ska du följa reglerna för ekologisk produktion.

834/07 art 17.1

Omställningstiden får räknas tidigast från när du anmält dig till kontroll. I Sverige tillämpas detta så att omställningstiden börjar räknas tidigast när det undertecknade avtalet om anslutning finns hos kontrollorganet och kontrollorganet har information om vilka skiften, djur m.m. som anslutningen avser. Först då är kontroll möjlig. Kan du, efter att du har anmält företaget till kontroll, visa att du följt reglerna kan omställningstiden påbörjas innan första kontrollbesöket. Om du inte uppfyller alla regler i djurhållningen får du i allmänhet inte börja räkna omställningstiden förrän du har rättat till bristerna. Regelverket tillåter att omställningstiden börjar den dagen kontrollorganet fått betalning för anslutning till kontrollen.

834/07 art 17.1

Tänk på att du, för att kunna få miljöersättning för din ekologiska produktion, måste ha skickat in ett undertecknat avtal om anslutning till kontroll till ditt kontrollorgan före ett visst datum. Läs i miljöersättningsreglerna vilket datum som gäller!

Som grundregel ska all mark du odlar foder till fåren eller getterna på ställas om i enlighet med reglerna för omställning av växtodling.

889/08 art 37.1

Även om du kan visa att du har följt det ekologiska regelverket för de får eller getter du har fött upp innan du anslutit ditt företag till kontroll, går det inte att räkna omställningstid retroaktivt.

### 5.1.1. Omställning av befintliga konventionella får och getter

Omställningstiden för får och getter är sex månader. Det betyder att din besättning är ekologisk sex månader efter att omställningstiden börjar räknas. Du kan inte sälja ekologiska får eller getter, eller ekologiska produkter från dessa, förrän hela omställningstiden är genomgången.

834/07 art 14.1 a  
iii och art 17.1 c  
och f

889/08 art 38.1b

### 5.1.2. Samtidig omställning av odling och djurhållning

Med den här regeln ställer du om hela produktionsenheten samtidigt. Det betyder att djurhållning, beten och mark du odlar foder på ställs om samtidigt. Regeln styr när djurprodukter kan saluföras som ekologiska. Regeln gäller de djur som finns på gården när omställningen börjar och lamm och killingar efter dessa.

889/08 art 38.2

Ställer du om din växtodling och din djurhållning samtidigt kan omställningstiden bli två år. Mer än hälften av djurens foder måste då odlas på den egna gården. Du räknar andelen baserat på torrsubstansinnehållet.

I Sverige räknas omställningstiden från när djuren släpps på bete. Först då kan djuren huvudsakligen äta ett foder producerat under omställning på företaget. Ditt kontrollorgan bestämmer från vilken dag du börjar räkna.

Produkter från växtodlingen blir inte alltid ekologiska efter två år. För vissa grödor gäller att marken grödan växer på ska ha odlats ekologiskt två år före sådd för att grödan ska kunna säljas som ekologisk.

## 6. Rekrytering av livdjur

Som grundprincip ska ekologiska animalieprodukter i normalfallet komma från djur som sedan födseln och under hela sitt liv fötts upp på certifierade ekologiska gårdar. Som grundregel ska du därför rekrytera certifierade, ekologiskt uppfödda får eller getter. I avelssyfte får dock ett begränsat antal får eller getter som inte är ekologiskt uppfödda köpas in. Efter omställning kan produkter från dessa djur säljas som ekologiska.

834/07 art 5 i

834/07 art 14.1 a

En annan princip är att du ska välja en ras som har lätt för att anpassa sig till lokala förhållanden. Rasen bör vara livskraftig och ha god motståndskraft mot sjukdomar och hälsoproblem. Grundregeln är att rasen ska göra det möjligt att undvika specifika sjukdomar eller hälsoproblem, exempelvis plötslig död, spontanabort och förlossningssvårigheter som kräver kejsarsnitt. I första hand bör du välja svenska raser och stammar.

834/07 art 5 j

889/08 art 8.1

Det finns flera undantag för rekrytering av djur som inte är ekologiska. Det gemensamma för dem är att du bara får rekrytera sådana djur i avelssyfte. Du får inte köpa in konventionella lamm eller killingar och föda upp dem för att slakta dem som ekologiska.

### 6.1.1. Att etablera en helt ny besättning

Om du inte får tag på ekologiska får eller getter när du ska sätta samman din första ekologiska besättning, får du för avelsändamål köpa in icke ekologiska lamm eller killingar som är yngre än 60 dagar. Dessa ska födas upp ekologiskt direkt efter att de är avvanda. Det finns ingen begränsning i hur många lamm eller killingar du får köpa in.

889/08 art 9.2

### 6.1.2. Att förnya en befintlig ekologisk besättning

Har du en ekologisk besättning och vill förnya den finns det flera regler du bör känna till. Du får skaffa vuxna baggar eller bockar för avel. Vill du rekrytera hondjur och inte hittar ekologiska får du köpa in hondjur som inte fått avkomma. Du får köpa in högst 20 procent ungtackor eller unga getter per år. Räkna på det antalet hondjur du har efter rekryteringen. Jordbruksverket bedömer att det är tillåtet att köpa in betäckta hondjur.

889/08 art 9.3 a

Har du färre än fem får eller getter i besättningen får du ta in högst en icke ekologisk bagge eller bock eller ett hondjur som inte fått avkomma per år.

889/08 art 9.3 b

De djur du rekryterar ska skötas ekologiskt från det att de kommer till din gård. Efter sex månader är det rekryterade djuret ekologiskt. Lamm och killingar får räknas som ekologiska från födseln om de är födda av en konventionellt uppfödd moder som är inköpt till en certifierad ekologisk besättning och befinner sig under omställning.

Du får förnya besättningen med upp till 40 procent icke ekologiska hondjur som inte fått avkomma i de tre fallen nedan. Även i dessa fall räknar du procentandelen på totala antalet avsedda moderdjur efter förnyelsen.

889/08 art 9.4 samt SJV:s beslut om ekologisk produktion med får och getter

- Vid byte av ras. När du rekryterar i enlighet med detta rekommenderar Jordbruksverket att bytet bör vara en del av en långsiktig plan där den ras du byter till är avsedd att vara besättningens huvudsakliga produktionsras.

- Vid utveckling av ny djurspecialisering. När du rekryterar i enlighet med detta rekommenderar Jordbruksverket att din nya produktion inom djurslaget bör vara väsentligt annorlunda än den befintliga produktionen. Du kan till exempel övergå från köttproduktion till mjölkproduktion.
- Om du köper djur av en utrotningshotad ras. I detta fall får du även köpa tackor som lammade och getter som killade. När du rekryterar i enlighet med detta rekommenderar Jordbruksverket att du rekryterar husdjursraser som omfattas av miljöersättningen Hotade husdjursraser, i praktiken svensk lantrasget, jämtget, göingeget, lappget, gutefår, svensk finull, ryafår, roslagsfår, dala pälsfår, värmlandsfår, helsingefår, gestrikefår, klövsjöfår, åsenfår och svärdsjöfår.

Om du rekryterar enligt någon av ovanstående undantagsregler måste du dokumentera vad du har gjort för att få tag på ekologiska djur. Du kan till exempel spara skriftliga besked från livdjursförmedlare du varit i kontakt med. Du ska kunna redogöra för ditt kontrollorgan varför du behövde köpa de icke ekologiska fåren eller getterna. De rekryterade djuren ska genomgå sex månaders omställning och under omställningstiden skötas ekologiskt. Lamm och killingar får räknas som ekologiska från födseln om de är födda av en konventionellt uppfödd moder som är inköpt till en certifierad ekologisk besättning och befinner sig under omställning.

Om du har för avsikt att utöka din djurhållning väsentligt och inte kan hitta ekologiska får eller getter, kan du ansöka om att få köpa upp till 40 procent ungtackor eller getter som inte fått avkomma. Som väsentlig utökning räknas en utökning över 20 procent. Du ansöker hos Jordbruksverket. Vill du kan du använda den ansökningsblankett som finns på Jordbruksverkets webbsida. För att kunna få tillstånd måste du kunna visa att du ansträngt dig för att hitta ekologiska djur och du ska ha dokumenterat dina försök.

889/08 art 9.4 a

### **6.1.3. Rekrytering efter katastrofer**

Om dina djur avlivas eller dör på grund av omständigheter som beror på katastrofer eller djurens hälsa får Jordbruksverket bevilja inköp av icke ekologiska djur. Jordbruksverket kan bara göra det om det inte finns ekologiska får eller getter att köpa. Det finns ingen blankett för att ansöka om detta, eftersom det handlar om ett ovanligt undantag från reglerna.

889/08 art 47 a

## 7. Djurhållning

En princip för ekologisk djurhållning är att den ska vara platsanpassad och knuten till marken. Grundregeln förbjuder därför ekologisk djurhållning som saknar anknytning till växtodlingen. Du ska bruka den mark som behövs för din djurhållning eller ha ett skriftligt samarbetsavtal med någon annan ekologisk lantbrukare som t.ex. kan ta emot gödsel från dina djur.

834/07 art 5 g  
889/08 art 16  
889/08 art 3.3

En annan princip är att djurskyddsnivån i ekologisk produktion ska vara hög och att hänsyn ska tas till artspecifika behov. Som grundregel ska därför djurhållningen garantera att djurens utvecklingsmässiga, fysiologiska (kroppsliga) och etologiska (beteendemässiga) behov tillgodoses.

834/07 art 5 h  
834/07 art 14.1 b ii

En tredje princip är att djurhållningen ska stärka djurens immunförsvar och naturliga försvar mot sjukdomar. Djurhållningen ska innebära att djuren får regelbunden motion och tillgång till utevistelse eller bete.

834/07 art 5 l  
837/07 art 14.1 b iii

### 7.1.1. Byggnader för ekologiska får och getter

Du får inte binda fast eller isolera ett ekologiskt djur, om det inte finns särskilda skäl. Särskilda skäl är om det sker med hänsyn till din säkerhet, djurskydd eller av veterinära skäl. Du får bara isolera djuret under en begränsad tid.

834/07 art 14.1 b vi

Byggnaden ska ge fåren och getterna en god inomhusmiljö. Byggnadens isolering, uppvärmning och ventilation ska garantera att luftcirkulationen, halten av damm, temperaturen, den relativa luftfuktigheten och gaskoncentrationen är ofarliga för djuren. Följer du djurskyddsreglerna avseende halter av damm, gaskoncentration och luftfuktighet anses du uppfylla även det ekologiska regelverket när det gäller dessa parametrar.

889/08 art 10.1

Byggnaden ska ha god naturlig ventilation och medge mycket dagsljusinsläpp. Jordbruksverket bedömer att naturlig ventilation inte bara är självdragsventilation. Fläktventilation och andra styrda ventilationssystem är också tillåtna. Det viktiga är att luftkvaliteten är god och att tillräcklig mängd frisk luft kan komma in i stallet. Dagsljusinsläpp behöver inte bara ske via fönster. För att ett stall med fönster eller ljusinsläpp placerade längs väggarna ska anses medge mycket dagsljusinsläpp rekommenderas att ytan för dagsljusinsläpp motsvarar cirka 5 procent av golvytan. Sker ljusinsläpp via taket och ger en jämn spridning av dagsljus i byggnaden kan en lägre procentandel accepteras.

889/08 art 10.1

Djurtätheten för ekologiska får och getter finns i förordning 889/2008. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:5) om djurhållning inom lantbruket m.m. regleras också djurtätheten för får och getter. I tabell 1 står djurtätheten enligt de krav som är striktast. I djurskyddsreglerna finns fler mått du måste följa, till exempel hur mycket utrymme djuren ska ha vid foderborden och hur många vattenkoppar stallet behöver. Utgå från djurskyddsreglerna när du planerar ditt djurstall och undersök därefter om det ekologiska regelverket ställer extra krav.

889/08 art 10.4 och bilaga III

Utrymmeskraven är miniminivåer. De ska bidra till att djurens bekvämlighet, välbefinnande och artspecifika behov tillgodoses. Funktionskraven ska tillgodoses, såsom att fåren och getterna ska kunna stå naturligt, lätt kunna

889/08 art 10.3

lägga sig ner, vända sig, utföra kroppsvårdande beteenden, inta alla naturliga ställningar och göra alla naturliga rörelser.

**Tabell 1:** Utrymmeskrav för ekologiska får och getter. Hänsyn har tagits till svenska djurskyddskrav, som anges i de fall dessa är striktare. De svenska kraven uttrycks som totalares i gemensambox. Viktångivelserna anger levande vikt.

Djurkategori	Utrymme i m <sup>2</sup> /djur inomhus
Vuxet får, oavsett vikt	1,5
Dräktig tacka <sup>1</sup>	1,7 <sup>2</sup>
Vuxet får/vuxen get	1,5
Lamm 15-30 kg	0,5 <sup>2</sup>
Lamm över 30 kg	1,0 <sup>2</sup>
Tacka under 65 kg, med lamm	1,7 <sup>2</sup>
Tacka över 65 kg, med lamm	1,9 <sup>2</sup>
Vuxen get/bock	1,5
Killing	0,35
Ungget, över 15 kg	0,50 <sup>2</sup>

1. Avser tacka som har mindre än två månader kvar till lamning.
2. Svensk djurskyddslagstiftning.

Golven i stallet ska vara släta, men inte hala. Delar av golvet får vara dränerande (t.ex. spaltgolv), men minst halva inomhusytan i tabellen ovan ska ha helt golv. Hela ytan i lammings- och killningsboxar ska bestå av ströbädd.

Får och getter ska ha en bekväm, ren, torr och rymlig liggplats. Liggplatsen ska ha helt golv och vara beströdd. Strömaterialet ska vara halm eller annat lämpligt naturmaterial, till exempel torv eller sand. Du kan ha en madrass eller en gummimatta på liggplatsen, men det måste finnas strömmaterial också. Du får berika eller förbättra strömaterialet med de produkter som är tillåtna för jordförbättring i ekologisk produktion. Du hittar en förteckning över dessa i bilaga 1 i förordning 889/2008, och i Jordbruksverkets vägledning till ekologisk växtodling.

Om djuren har ständig tillgång till utrymmen både ute och inne anser Jordbruksverket att det är acceptabelt med viss flexibilitet kring hur ytkraven enligt det ekologiska regelverket fördelas mellan ute- och innedelen. För varje djur ska det totala utrymmet som krävs inomhus respektive utomhus finnas. Djurskyddslagstiftningens krav på ytor inomhus och på torr och ren liggplats ska följas. De funktionskrav som ställs ska också vara uppfyllda. Inomhusarean ska vara så stor att alla djur kan vara inne samtidigt under perioder när djuren inte kan gå ut. Anledningar till att djuren inte kan gå ut kan vara djurens fysiologiska tillstånd, väderförhållanden eller markens tillstånd.

Ett exempel på när flexibilitet kan vara användbart är när djur går i lösdrift med liggutrymme inomhus men utfodring sker utomhus. Djuren ska då ha ständig tillgång till en total sammanlagd yta (ute och inne) som utgör summan av de angivna minimiytorna inomhus och i rastgård.

889/08 bilaga III

889/08 art 11.1  
sv.djurskydd

889/08 art 11.2

### 7.1.2. Utevistelse för ekologiska får och getter

En princip är att ekologiska djur ska ha möjlighet till regelbunden motion och vid behov tillgång till utevistelse och bete. Syftet är att stimulera deras naturliga försvar mot sjukdomar. Som grundregel ska ekologiska får och getter därför ha permanent tillgång till utevistelse och under vegetationsperioden bete. Friska får och getter ska kunna gå ut när väder och markbeskaffenhet tillåter det. Om Jordbruksverket har beslutat att man inte får ha idisslare ute, exempelvis på grund av en smittsam idisslarsjukdom, gäller detta naturligtvis även för ekologiska djur.

Får och getter ska ha tillgång till betesmark när förhållandena tillåter detta. Du måste anpassa antalet får eller getter du har så att inte marken överbetas, förstörs eller det blir erosion eller föroreningar till följd av djuren eller deras gödsel. Under rubriken djurtäthet och stallgödsel kan du läsa mer om detta. Minsta godkända betesperiod regleras i djurskyddslagstiftningen. Enligt denna ska dina får eller getter hållas på bete minst följande tid för de angivna länen:

- Minst 2 månader: Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
- Minst 3 månader: Stockholm, Uppsala, Södermanland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Västra Götaland, Värmland, Örebro, Västmanland.
- Minst 4 månader: Blekinge, Skåne, Halland

Läs mer om bete i kapitlet om foder och utfodring.

Får och getter som hålls på bete under betesperioden och som hålls i lösdrift under stallperioden behöver inte ha tillgång till rastgård utomhus när vinterförhållanden råder.

En rastgård får vara delvis övertäckt. I Sverige accepteras att rastgården är övertäckt till maximalt tre fjärdedelar.

**Tabell 2:** Utrymmeskrav på rastgård för ekologiska får och getter. För bete bör djuren ha större utrymme. Viktangivelserna anger levande vikt.

Djurkategori	Utrymme i rastgård (ej bete) i m <sup>2</sup> /djur
Vuxna får och getter	2,5
Lamm/killingar	0,5

Regler för utgångsdjur finns i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:5) om djurhållning inom lantbruket m.m. Får och getter som går ute året runt ska ha tillgång till ligghall. Utrymmet i ligghallen ska minst motsvara det krav som finns för liggarea enligt djurskyddslagstiftningen.

### 7.1.3. Övergångsregel för slutgödning av får på stall

Som ett undantag från grundreglerna om utevistelse är det till och med den 31 december 2010 tillåtet att slutgöda ekologiska får på stall. Inomhusperioden får inte vara längre än en femtedel av fårets liv och inte vara längre än tre månader. Utnyttjar du detta undantag ska du ha minst två

834/07 art 5e och l  
834/07 art 14.1 biii

889/08 art 14.2  
834/07 art 14.1 b  
iv

sv djurskydd

889/09 art 14.3  
SJV:s beslut om  
ekologisk produktion  
med får och  
getter  
889/08 art 14.1

889/08 bilaga III

sv djurskydd

889/08 art 95.3

kontrollbesök per år. Kontakta det kontrollorgan du är ansluten till, så de kan planera sina kontroller hos dig. Du får inte slutgöda dina får på stall under betessäsongen, eftersom svensk djurskyddslagstiftning ställer krav på att fåren då ska vistas på bete dygnet runt.

#### **7.1.4. Identifiering av djur**

Ekologiska får och getter ska identifieras på ett bestående sätt. Märkningen ska vara individuell för stora däggdjur, men ”per parti” för små däggdjur. Du behöver därför inte individmärka lamm och killingar. De generella märkningsreglerna anger att märkning med individnummer är frivilligt för får och getter som ska slaktas före 12 månaders ålder. Detta kan gälla som svensk praxis även för ekologisk produktion.

889/08 art 75

Tänk på att du kan behöva märka får och getter som behandlats med veterinärmedicinska läkemedel, så att du håller reda på karenstider och kan särskilja dessa djur från obehandlade djur.

#### **7.1.5. Journalföring**

Du ska föra journal över din djurhållning. Journalen är ett verktyg som syftar till att ge en fullständig beskrivning av hur du sköter din besättning. De stalljournaler som Jordbruksverket godkänt räcker långt även för dokumentationen av ekologiska djur. Som minst ska det gå att utläsa nedanstående uppgifter ur journalen:

889/08 art 76

När du *sätter in djur* noterar du: varifrån djuren kommer och när de sattes in i besättningen, om djuren genomgått en omställningstid och i så fall datumen för den, djurens identitetsmärke och uppgifter om tidigare veterinärbehandling.

När djur *lämnar anläggningen* noterar du: ålder, antal, slaktvikt om djuren gått till slakt, identitetsmärken samt slutdestination för djuren. Om du sparar slaktavräkningarna finns många av dessa uppgifter i dem och då behöver du inte skriva ned dem i journalen.

När djur *dör eller avlivas* noterar du detta och anledningen till förlusten.

Du ska när det gäller journalföring av *foder och utfodring* ange vilken typ av foder du ger (inklusive eventuella tillsatser) och andel av olika råvaror i foderstaten. Redogör för vilka tidsperioder dina djur vistas utomhus. Har du flera betesområden med olika produktionsplatsnummer du växlar mellan skriver du när växling sker.

När det gäller förebyggande av sjukdomar med läkemedel (som vaccinering) och behandling av sjukdomar noterar du dag för behandling, vilken typ av produkt (ex homeopatika, vaccin) djuret fått, hur läkemedlet har givits (ex via foder, vatten, injektion) och i vilken dos det har givits. När det gäller behandling av sjuka djur ska du notera djurets diagnos. I journalföringen över sjuka djur ska det gå att läsa vad veterinären har ordinerat när det gäller veterinärvård med intyg. Skriv in karenstiden du måste följa innan du kan sälja djuret som ekologisk. Notera de verksamma farmakologiska ämnena i läkemedlet. Jordbruksverket anser att du uppfyller kraven genom att spara praktikjournal eller förrättningsunderlag från veterinären.

### 7.1.6. Parallellproduktion med ekologiska och konventionella får och getter är inte tillåtet

Grundregeln är att ekologiska djur ska hållas åtskilda från icke ekologiska djur. Inom samma jordbruksföretag får du inte ha både ekologisk och konventionell fårproduktion eller både ekologisk och konventionell getproduktion. Däremot kan du ha ekologiska får eller getter och icke ekologiska djur av en annan art, till exempel höns. Om du har konventionell djurhållning med djur av en annan art ska det ske helt åtskilt från din ekologiska får- eller getproduktion. Du måste använda andra produktionsenheter (se definition) för de konventionella djuren än dem som används för dina ekologiska djur. De konventionella djuren ska till exempel hållas i byggnader och på marker som är helt åtskilda från de byggnader och marker du har till djuren. Du måste också hantera det ekologiska fodret i andra anläggningar och i andra lager än det konventionella fodret för att säkerställa att sammanblandning inte kan ske. Delar du maskiner, grovfodervagnar etc. med en konventionell lantbrukare kan åtskillnad i tid accepteras.

Jordbruksverket tillåter att parallellproduktion med ekologiska och konventionella får respektive getter får förekomma på samma företag om det sker för forsknings- eller utbildningsändamål. När det gäller utbildning ska det vara formell utbildning, exempelvis på naturbruksgymnasier, för att vara tillåtet. Sådan parallellproduktion är förbunden med vissa krav, som inte tas upp här.

Om samma aktör (se definition) är verksam både i ekologiska och i konventionella företag med får respektive getter i samma trakt, ska kontroll ske även av produktionsenheterna som används i de konventionella företagen. *I samma trakt* betyder inom ett naturligt avgränsat område. Utöver den finansiella åtskillnad som råder mellan olika företag rekommenderar Jordbruksverket att företagen i övrigt är åtskilda på ett sätt som motsvarar vad som normalt kan råda mellan grannar med olika produktionsinriktning. Exempelvis maskinsamverkan är tillåtet.

Under en begränsad tid varje år får konventionella djur beta på den ekologiska mark där du håller dina ekologiska får eller getter. En förutsättning är då att dina ekologiska djur inte är på betesmarken samtidigt som de konventionella djuren. De konventionella djuren ska också komma från ett miljövänligt jordbruk. De jordbruk som räknas hit är de som beviljats miljöersättning i Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007-2013.

Ekologiska får och getter får beta på icke-ekologiska allmänningar och gemensamägd mark där de av hävd betat. Det kan också gälla olika typer av naturskyddsområden. Marken de betar på får inte ha behandlats med andra produkter än dem som är tillåtna för ekologisk produktion (Se vägledningen till ekologisk växtodling). Alla icke ekologiska djur som får beta på samma mark ska komma från ett miljövänligt jordbruk (se ovan). Inga produkter från dina ekologiska djur får säljas som ekologiska under tiden dina djur betar på icke ekologisk mark, om det inte går att visa att de har skilts från andra djur på ett lämpligt sätt. Jordbruksverket anser att det generella märkningskravet räcker för att uppfylla kravet på åtskillnad.

834/07 art 11 +  
14.1 b v

889/08 art 17.1

834/07 art 11

889/08 art 40.2

SJVs beslut om ekologisk produktion med får och getter

889/08 art 66.3 +  
79

889/08 art 17.2

889/08 art 17.3

### 7.1.7. Operativa ingrepp

En grundregel är att allt som kan orsaka djur lidande ska minimeras under djurens hela liv. Lidandet ska minimeras även vid slakt.

För att minska lidande i samband med operativa ingrepp ska djuret vara bedövat eller sövt. Ingreppet ska utföras av en person som är kvalificerad för uppgiften. För de fall där du kan påverka tillfället när ingreppet ska utföras, ska det göras vid den ålder då det är mest lämpligt.

Vid klippning, normal verkning av klövar och applicering av öronmärken ställs inte krav på bedövning.

### 7.1.8. Transporter, lastning och lossning

En grundregel är att tiden för transporter av ekologiska djur ska hållas så kort som möjligt. Det ekologiska regelverket har inga detaljkrav för transporter. Djurskyddslagstiftningen gäller därför som lägsta nivå. Det är inte tillåtet att lasta eller lossa djur med hjälp av elektrisk stimulans som tvingar djuren på eller av transporten. Det är förbjudet att använda lugnande medel av veterinärmedicinska preparat före eller under transporten.

### 7.1.9. Övergångsregler inom ekologisk får- och getproduktion

Jordbruksverket har beslutat att vissa djurhållare kan utnyttja två övergångsregler. Möjligheten gäller djurhållare vars byggnader för djurhållning var uppförda före den 24 augusti 1999. Byggnaderna ska uppfylla de krav för ekologisk produktion som fanns före detta datum. Då det vid den tiden inte fanns gemenskapsregler eller svenska regler för ekologisk animalieproduktion ska byggnaderna ha uppfyllt KRAV: s eller Demeters regelverk.

Undantagen gäller:

- Undantag från krav på utevistelse och bete. Djurskyddslagstiftningen kräver dock bete sommartid.
- De beläggningskrav inomhus och på rastgård som annars gäller för ekologiska får och getter. Observera att djurskyddslagstiftningens krav måste följas!

Inga undantag från djurskyddslagstiftningen är tillåtna inom ramen för detta generella undantag! Du kan inte få tillstånd att hålla dina får eller getter inomhus under betessäsongen. Den som omfattas av undantagen ska inför sitt kontrollorgan presentera en plan som visar hur djurhållningen senast den 31 december 2010 ska ha anpassats till reglerna. Djurhållare som inte kan rätta sig efter reglerna senast den 31 december 2010, kan ansöka om dispens hos Jordbruksverket för att fortsätta använda övergångsreglerna. Dispens kan beviljas som längst till och med den 31 december 2013. Kontrollbesök ska ske minst två gånger varje år hos de företag som får dispens.

834/07 art 14.1 b  
viii

889/08 art 18.1

834/07 art 14.1 b  
vii

889/08 art 18.4

889/08 art 95.2

SJV:s beslut om ekologisk produktion med får och getter

#### **7.1.10. Kunskapskrav**

Du som har ekologisk får- eller getproduktion ska ha nödvändiga bas- och yrkeskunskaper när det gäller djurskydd och djurhälsa.

Till exempel kan kunskapskravet innebära relevant yrkeskunskap som motsvarar grundutbildning vid lantbruksskola, naturbruksgymnasium eller KY-utbildning, eller mer än ett års arbetslivserfarenhet av får- eller getproduktion. Personer som har mindre än ett års arbetslivserfarenhet, men som har deltagit i relevanta kompetensutvecklingsåtgärder eller arbetar i nära samarbete med en erfaren kollega kan också anses uppfylla kraven.

834/07 art 14.1 b i

## 8. Foder och utfodring

Grundprincipen är att ekologiska djur ska ges ett ekologiskt foder. Det betyder att fodret ska bestå av råvaror från ekologiska jordbruk och att de ämnen som inte kommer från jordbruket ska vara naturliga. En grundregel är att du ska utfodra dina djur med ett foder som producerats på din gård, eller på ekologiska gårdar i samma område. Minst hälften av fodret ska ha producerats på den egna gården (eller de gårdar du samarbetar med).

834/07 art 5 k

834/07 art 14.1 d i

En annan grundregel är att fodret du ger ska förse fåren eller getterna med den näring de behöver under alla utvecklingsstadier. Lamm och killingar ska helst dia sin mor. Om det inte är möjligt ska de utfodras med naturlig mjölk. Lamm och killingar ska utfodras med mjölk under minst 45 dagar. Behöver du ge mjölkersättning, ska mjölkersättningen vara ekologisk, annars kan lammen eller killingarna inte slaktas som ekologiska. Eftersom djurhållning i ekologiskt lantbruk ska respektera djurens beteendemässiga behov är det lämpligt om artificiell utfodring av lamm och killingar sker så att de kan få sitt sugbehov tillgodosett.

834/07 art 14.1 d ii

834/07 art 14.1 d vi

889/08 art 20.1

Ekologiska får och getter ska ha tillgång till bete eller grovfoder. Grovfodret kan till exempel utgöras av hö, ensilage, rotfrukter eller sly.

834/07 art 14.1 d iii

Om din djurhållning innebär att du driver dina får eller getter från ett område till ett annat, exempelvis till en fåbod, får djuren beta på icke ekologisk mark under drivningen. Under drivningen får djuren inte äta mer än motsvarande tio procent av sin totala foderranson under året. Du räknar detta baserat på torrsubstansinnehållet i foder framställt av jordbruksprodukter. De dagar djuren befinner sig under drivning gäller inte heller kravet att djuren till minst hälften ska äta foder från din egen gård.

889/09 art 17.4

Uppfödningmetoden för får och getter ska bygga på maximalt utnyttjande av bete. Den svenska tillämpningen av detta är att *minst hälften* av fårens och getternas grovfoderintag under betessäsongen ska utgöras av bete. Som betessäsong räknas minst de tider som angivits i avsnittet om utvistelse för får och getter. Enligt djurskyddslagstiftningen ska får och getter gå på bete dygnet runt, men får tas in för mjölkning. Betesmarken ska skötas så att ett växttäckte bibehålls på minst 80 procent av arealen.

889/09 art 20.2

Minst 60 procent av torrsubstansinnehållet i fårens och getternas dagliga foderranson ska bestå av grovfoder. Grovfodret kan vara färskt, torkat eller ensilerat. För getter och tackor som befinner sig tidigt i laktationen är det tillåtet att under högst tre månader sänka andelen grovfoder till 50 procent

889/08 art 20.2

Du får bara använda de animaliska och mineraliska foderråvaror som finns i bilaga 1. De animaliska råvarorna ska vara av ekologiskt ursprung.

889/08 art 22.2

### 8.1.1. Foder från mark under omställning

Du får ge fåren eller getterna en viss andel foder från mark som är under omställning. Det är olika regler beroende på om foderråvaran skördats under det första eller det andra året efter det att omställning inleddes. Reglerna är också olika beroende på om du odlar fodret på den egna gården eller köpt in foder.

834/07 art 14.1 d ii

För foderråvaror som skördats under det första året marken befinner sig

889/08 art 21.2

under omställning gäller:

- Fodret ska bestå av bete, fleråriga foderväxter (i praktiken vall, men sly från betesmarker kan också räknas in här) eller proteingrödor. Som proteingrödor kan räknas de grödor som ingår i stödet för proteingrödor. Det innebär ärter (ej konservärter), åkerbönor (här likställt med bond- och hästbönor) och sötlupiner som får ge högst 5 procent bittra frön. Du får ha blandningar av ovanstående grödor och spannmål om utsädet vikt består av mer än 50 procent proteingrödor. Till skillnad från stödet kan grödorna skördas grönt som helsädesgröda när de ska användas som foder.
- Marken ska tillhöra ditt jordbruksföretag. Det betyder att du ska äga, arrendera eller ha stödrätter för marken.
- Marken ska inte under de senaste fem åren ha odlats ekologiskt i ditt jordbruksföretag. Denna regel är till för att mark inte ska tas in och ut ur certifieringen för att då och då brukas konventionellt.
- Du får använda högst 20 procent av denna typ av foder.

710/09 art 1.4

889/08 art 21.2

Foderråvaror som skördats efter att minst 12 månader av omställningstiden har gått kallas omställningsfoder (se definition). För detta gäller följande:

889/08 art 21.1

- Du får använda 100 procent omställningsfoder från din egen mark (eller arrenderad) till dina egna djur. Hela foderstaten kan alltså bestå av egenproducerat omställningsfoder.
- Om du köper in omställningsfoder får du använda högst 30 procent.

1254/08 art 1.2

889/08 art 21.1

Om du använder både 20 procent eget foder från första omställningsåret och köper in omställningsfoder, får dessa två foderslag tillsammans utgöra högst 30 procent av den totala foderförbrukningen under året.

889/08 art 21.2

Du räknar procentsatserna utifrån torrs substans och på årsbasis och bara på vegetabiliska foderråvaror.

889/08 art 21.3

Även om mark retroaktivt kan godkännas som under omställning, kan inte foder som redan är skördat från sådan mark godkännas som omställningsfoder eller ekologiskt foder i efterhand

### 8.1.2. Tillåtna råvaror och tillsatser

En grundläggande princip är att genetiskt modifierade organismer, GMO, inte får användas i ekologisk produktion. Principen omfattar även produkter som framställts av eller med hjälp av GMO, bortsett från läkemedel. Du kan därför inte använda GMO eller produkter som framställts av eller med GMO i foder till ekologiska djur.

834/07 art 4 a iii

En grundregel är att fodertillsatser, vissa produkter avsedda för djurfoder och processtekniska hjälpmedel bara får användas om de är godkända för ekologisk produktion. En annan grundregel är att du inte får tillsätta tillväxtfrämjande medel och syntetiska aminosyror.

834/07 art 14.1 d iv

834/07 art 14.1 d v

I bilaga 1 finns en förteckning över vilka ekologiska foderråvaror av animaliskt ursprung och råvaror av mineraliskt ursprung som får användas. I bilaga 2 ser du vilka fodertillsatser som är tillåtna i ekologiska foder och

889/08 art 22.1 och 2

de villkor som gäller för deras användning.

### **8.1.3. Hantering, transport och lagring av ekologiskt foder**

Stycket behandlar inte tillverkning av ekologiskt foder.

Det är inte tillåtet att behandla ekologiskt foder med joniserande strålning.

834/07 art 10

När du tar emot ekologiskt foder från en lantbrukare du inte brukar samarbeta med, eller från en specialiserad fodertillverkare, ska du kontrollera att fodret har transporterats så att det inte kan bytas ut mot icke ekologiskt foder utan att det märks (exempelvis genom att en försegling har brutits). Fodret ska vara försett med en märkning som innehåller:

889/08 art 31, 32 + 33

- säljarens namn och adress
- en beskrivning av foderblandningen, försedd med en hänvisning till ekologisk produktion.
- namn och kodnummer eller bara kodnummer på det kontrollorgan som fodersäljaren är ansluten till.
- eventuell identifikationsmärkning för själva foderpartiet.

Om fodret säljs i bulk ska motsvarande uppgifter finnas på ett följedokument.

Transporteras fodret direkt mellan två certifierade ekologiska aktörer behöver inte transporten ske i förseglade behållare eller fordon, inte heller om punkterna ovan följs. Du och den du köper fodret av ska spara dokumentation över leveranserna, så att kontrollorganet kan följa upp dessa.

889/08 art 31.2

Ekologiskt foder, foder från mark under omställning och konventionellt foder ska hållas effektivt fysiskt åtskilda vid transport.

889/08 art 32a

Om ett fordon eller en behållare har innehållit icke ekologiskt foder ska behållaren rengöras med en effektiv metod före transport av ekologiska produkter. Rengöringen ska dokumenteras.

889/08 art 32 b

Du måste lagra ekologiskt foder och ekologiska foderråvaror åtskilt i tid eller rum från icke ekologiska foder eller foderråvaror.

889/08 art 35.1

### **8.1.4. Om foderbrist uppstår på grund av katastrofer**

Jordbruksverket får besluta att ekologiska djurhållare i en viss region och under en viss tid får ge en viss mängd konventionellt foder till sina djur. Detta kan ske om produktion av foder går förlorad eller om det införs restriktioner som gör att man inte kan ta tillvara foder. Foderbristen ska vara orsakad av katastrofer, såsom exceptionella väderförhållanden, utbrott av smittsamma sjukdomar, förorening med giftiga ämnen eller bränder.

889/08 art 47 c

## 9. Avel och fortplantning

Grundprincipen är att ekologiska djurhållare ska välja lämpliga raser, så att valet av ras ökar möjligheten att få friska djur. Grundregeln är därför att du bara ska avla på djur av en ras som är lämplig för ekologisk produktion.

834/07 art 5 e  
834/07 art 14.1 c iv

En annan grundregel är att fortplantning av ekologiska djur ska ske med naturliga metoder. Det är dock tillåtet att använda artificiell insemination. Det är däremot inte tillåtet med embryotransfer eller kloning.

834/07 art 14.1 c i  
834/07 art 14.1 c  
iii

Jordbruksverket har bedömt att könsseparerad sperma inte är i strid med det ekologiska regelverket. Jordbruksverket bedömer också att det är tillåtet att vid semin få använda sperma efter konventionella baggar och bockar.

Du får inte använda hormoner eller liknande ämnen för att kontrollera fortplantning eller för att brunstsynchronisera. Det är bara av veterinärmedicinska skäl man får behandla enstaka djur med denna typ av preparat.

834/07 art 14.1 c ii  
889/08 art 23.2

# 10. Djurhälsa och veterinär behandling

Grundprincipen är att ekologiska djurs hälsa bevaras genom att man stimulerar och stärker djurens naturliga immunförsvar, att man väljer lämpliga raser och att man håller djuren på ett lämpligt sätt. Djurens möjlighet till regelbunden motion, utevistelse och bete framhålls som en viktig del i möjligheten att bygga upp djurens naturliga försvar mot sjukdomar.

834/07 art 5 e

834/07 art 5 l

## 10.1.1. Att förebygga sjukdomar

Grundregeln är att du ska förebygga att sjukdomar uppstår. Enligt det ekologiska regelverket gör du det genom att:

834/07 art 14 e i

- välja ett lämpligt djurmateriel (ras, stam eller linje)
- ha en lämplig djurhållningspraxis, inklusive skötselrutiner
- ge ett foder av hög kvalitet
- se till att djuren får motion
- hålla en lämplig djurtäthet
- ha goda och lämpliga utrymmen för dina djur där du kan hålla djuren under förhållanden med god hygien.

Som grundregel får man använda immunologiska läkemedel. Det betyder att du får vaccinera djuren. Jordbruksverket bedömer att detta gäller vaccination mot sjukdomar som kan förekomma i ett område och att du får vaccinera även om den sjukdom du vaccinerar mot inte har påträffats i området under många år. Du får också behandla dina djur med preparat som normalt inte tillåts i ekologisk produktion om det sker inom ramen för ett av Jordbruksverket beslutat bekämpningsprogram i syfte att skydda djurs och människors hälsa. Jordbruksverket bedömer att detta även gäller förebyggande behandling.

834/07 art 14.1 e  
iii

834/07 art 14.1 e iv

Du får inte använda kemiskt-syntetiskt framställda veterinärmedicinska läkemedel eller antibiotika i förebyggande syfte. Du får inte heller använda substanser som ska stimulera djurens tillväxt, produktion eller fortplantning. Kemiskt-syntetiskt framställda veterinärmedicinska läkemedel betyder vanliga veterinärmedicinska läkemedel, det vill säga motsatsen till preparat som räknas till alternativmedicin.

889/08 art 23.1 och  
2

Håll byggnader, boxar och den utrustning du använder i din får- eller getproduktion rena! Genom att desinficera efter rengöring hindrar du att sjukdomsalstrande organismer sprids. Så ofta det är nödvändigt tar du bort gödsel, urin och foder som spillts ut eller inte ätits upp. Utgödsling och rengöring ska enligt djurskyddslagstiftningen ske dagligen, om inte djurhållningssystemet är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien.

889/08 art 23.4

Behöver du använda rättgift ska giften användas i fällor. Behöver du bekämpa andra skadegörare får du använda produkterna i bilaga II i förordning 889/08. Det är i huvudsak växtskyddsmedel och i vägledningen över växtodling ser du vilka av dessa som får användas i Sverige.

889/08 art 23.4

### 10.1.2. Veterinärbehandling

Grundregeln är att om ett djur blir sjukt ska du omedelbart låta behandla djuret, så att det inte lider. Du ska använda preparat som har en vetenskapligt dokumenterad effekt för de djur och det sjukdomstillstånd djuret har och under de förhållanden som behandlingen är avsedd för. Det ekologiska regelverket förordar som grundregel att man använder fytoterapiprodukter, homeopatiska produkter och spårelement och produkterna i bilaga 2 hellre än vanliga veterinärmedicinska läkemedel. Tänk på att du bara får använda alternativa preparat om dessa är det lämpligaste alternativet.	834/07 art 14.1 e ii 889/08 art 24.2 & 3
Det förbud mot att använda produkter som består av GMO, eller som är framställda av eller med GMO gäller inte veterinärmedicinska läkemedel.	834/07 art 9.1
Det är tillåtet att genomföra behandlingar som krävs för att skydda människors och djurs hälsa och som krävs av annan lagstiftning. Dina djur förlorar inte sin ekologiska status om du måste behandla dem med anledning av exempelvis ett utbrott av en smittsam sjukdom.	834/07 art 14.1 e iv
Det är tillåtet att bekämpa parasiter hos djuren. Parasitbekämpning får inte ske förebyggande utan bara när behov kan påvisas. Jordbruksverket bedömer att behovet kan påvisas genom att parasitprov visar att djuren är infekterade av parasiter och/eller behandling rekommenderas av veterinär.	889/08 art 24.4
Vid behov ska sjuka eller skadade djur isoleras i lämpliga lokaler, eller i en fälla utomhus. En rekommendation är att du alltid kan ordna isoleringsboxar för sjuka eller skadade djur.	889/08 art 24.1
Det finns begränsningar i antal tillåtna behandlingar och i karenstid för ekologiska djur. Djur som under ett års tid behandlats mer än tre gånger med veterinära läkemedel eller antibiotika ska genomgå en ny omställning. Produkter från djuren får inte säljas som ekologiska. Jordbruksverket bedömer däremot att du kan låta tackor och getter fortsätta att ge di om de är under omställning av detta skäl. Djur vars produktiva livscykel är kortare än ett år, som lamm, får maximalt behandlas en gång om de inte ska genomgå omställning. Produktiv livscykel räknas från födsel till slakt. Om du inom en period av 14 dagar måste behandla samma djur igen för samma sjukdom, kan de båda behandlingstillfällena räknas som en behandling.	889/08 art 24.4
Begränsningen i antal behandlingar gäller inte vaccinationer, parasitbekämpning eller behandlingar inom ramen för obligatoriska bekämpningsprogram.	889/08 art 24.4
Karenstiderna är dubbelt så långa för ekologiska djur som för konventionella. Du räknar från den sista dagen djuret får ett veterinärmedicinskt läkemedel. Saknar läkemedlet angiven karenstid gäller 48 timmars karens.	889/08 art 24.5
Dokumentera all behandling av sjuka djur så att du kan visa det för kontrollorganet. Innebär behandlingen att djuret måste genomgå ny omställning ska du notera även det. Det måste vara tydligt hur många behandlingar ett djur fått under ett år. Läs mer i stycket om journalföring.	889/08 art 76 e
Du får lagra veterinärmedicinska läkemedel om de har ordinerats av veterinär i samband med behandling. Förvara läkemedlen i ett övervakat (låst) medicinskåp eller kylskåp. Skriv in att du har läkemedlet i din stalljournal.	889/08 art 35.3

### 10.1.3. Rengöring och desinfektion

När du ska rengöra och desinficera de byggnader och anläggningar du använder för din djurhållning får du bara använda följande preparat:

Kalium- och natriumtvål

Vatten och ånga

Kalkmjölk

Kalk

Osläckt kalk

Natriumhypoklorit (t.ex. flytande blekmedel)

Kaustiksoda

Kaustikt kali

Väteperoxid

Naturliga växtessenser

Citronsyra, persyra, myrsyra, mjölksyra, oxalsyra och ättiksyra

Alkohol

Salpetersyra (mejeriutrustning)

Fosforsyra (mejeriutrustning)

Formaldehyd

Produkter för rengöring och desinficering av spenar och mjölkningsanläggningar

Natriumkarbonat

Du får inte lagra andra rengöringsprodukter eller desinfektionsmedel än de som är tillåtna för ekologisk produktion på enheter för ekologisk produktion.

834/07 art 14.1 f

889/08 art 23.4

889/08 bilaga VII

889/08 art 35.2

# 11. Djurtäthet och stallgödsel

Enligt det ekologiska regelverket får inte den totala djurtätheten du har göra att du överstiger gränsvärdet på 170 kg kväve per hektar och år. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring säger att du som mest under en femårsperiod får sprida en gödselmängd som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar och år. Du räknar gödselgivan som ett genomsnitt under femårsperioden och på hela din spridningsareal. Den svenska begränsningen gör att du kanske inte kan ha så hög beläggning som det ekologiska regelverket tillåter. Det kan också vara så att totalfosforhalten överskrider 22 kilo per hektar och år även om du följer rekommendationen avseende djurantal, beroende på om ditt företag också hanterar annan gödsel.

Det finns gårdar som ännu inte måste följa regeln om 22 kg totalfosfor per hektar och år. Till och med den 1 januari 2012 får många djurhållande jordbruk sprida egen stallgödsel i enlighet med de regler som gällde före år 2006. Du kanske inte är en av dem, det beror på hur många djurenheter du har och om ditt företag omfattas av särskilda tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Företag med fler än 10 djurenheter och som har anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet i enlighet med förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd måste klara gränsen på 22 kg totalfosfor per hektar och år. Ta därför reda på vad som gäller för ditt företag och använd tabellen nedan som en grov planeringshjälp. Från Jordbruksverket kan du beställa en skrift som heter Gödsel och miljö. I den finns alla bestämmelser du behöver känna till.

**Tabell 3: Högsta antal får och getter för att klara gödselkraven. Det som anges i kolumnen för antal får och getter enligt nationell lagstiftning är de värden man kan räkna på fram till och med den 1 januari 2013. Dessa värden gäller inte företag med fler än 10 djurenheter och som har anmälnings- eller tillståndspliktig verksamhet i enlighet med förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. För dessa gäller gränsen på 22 kg totalfosfor per hektar och år utan undantag.**

Djurkategori	Högst antal djur per hektar enl. 889/08-motsvarar max 170 kg N/ha/år	Högst antal djur enl. övergångsbestämmelser t.o.m. 31/12 2012 i SJVFS 2004:62
Tackor	13,3	15
Getter	13,3	15

Har du inte tillräckligt med egen spridningsareal för den gödsel dina får eller getter producerar, kan du samarbeta med andra ekologiska producenter. Du får inte ha spridningsavtal med lantbrukare som har konventionell odling.

889/08 art 3.2 och

889/08 art 15.1

889/08 bil IV

889/08 art 3.3

## 12. Bilaga 1. Foderråvaror enligt artikel 22.1, 22.2 och 22.3 och artiklarna 25k.1d och 25m.1

Bilagan V i förordning 889/2008 innehåller även en förteckning över foderråvaror som får användas i konventionell form. Då idisslare ska äta ett helt ekologiskt foder är den delen av bilagan inte återgiven här. Likaså är animalieprodukter av akvatiskt ursprung och av ägg inte medtagna, eftersom detta inte får ges till idisslare.

### 12.1.1. Foderråvaror av animaliskt ursprung

#### 12.1.1.1. *Mjolk- och mejeriprodukter:*

Obehandlad mjölk

Mjölkpulver

Skummjölk, skummjölkspulver

Kärnmjölk, kärnmjölkspulver

Vassla, vasslepulver, vasslepulver med låg sockerhalt, vassleproteinpulver (extraherat genom fysikalisk behandling)

Kaseinpulver

Laktospulver

Ostmassa och filmjök

### 12.1.2. Foderråvaror av mineraliskt ursprung

#### 12.1.2.1. *Natrium:*

havssalt, ej raffinerat

bergssalt, obearbetat från gruva

natriumsulfat

natriumkarbonat

natriumbikarbonat

natriumklorid

#### 12.1.2.2. *Kalium:*

kaliumklorid

#### 12.1.2.3. *Kalcium:*

lithotamnion (kalkalg)

och märengskal av vattendjur (inbegripet ben av bläckfisk)

kalciumkarbonat

kalciumlaktat

kalciumglukonat

#### 12.1.2.4. *Fosfor:*

avfluorerat dikalciumfosfat

avfluorerat monokalciumfosfat

mononatriumfosfat

kalciummagnesiumfosfat

kalciumnatriumfosfat

889/08 bil V

710/09 bilagan

889/08 bil V 2

889/08 bil V 3

*12.1.2.5. Magnesium:*  
magnesiumoxid (vattenfri magnesia)  
magnesiumsulfat  
magnesiumklorid  
magnesiumkarbonat  
magnesiumfosfat

*12.1.2.6. Svavel:*  
natriumsulfat

# 13. Bilaga 2. Fodertillsatser och vissa ämnen som används i djurfoder enligt artiklarna 22.4 och 25m.2

889/08 bil VI

710/09 bilagan

## 13.1.1. Fodertillsatser

889/08 bil VI 1

De tillsatser som förtecknas måste ha godkänts enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 (1) om fodertillsatser.

### 13.1.1.1. Näringstillsatser

#### a) *Vitaminer*

— Vitaminer som härstammar från råvaror som ingår naturligt i fodret.

— För icke-idisslare och vattenbruksdjur: syntetiska vitaminer som är identiska med naturliga vitaminer.

— För idisslare: syntetiska vitaminer A, D och E som är identiska med naturliga vitaminer, efter förhandsgodkännande från medlemsstaten, som grundas på bedömning av möjligheten för idisslare som föds upp ekologiskt att få i sig de livsnödvändiga mängderna av dessa vitaminer via sitt normala foder.

(Jordbruksverket har beslutat att man får ge syntetiska vitamin A, D och E till ekologiska idisslare om inga naturliga vitaminer finns att tillgå.)

710/09 bilagan

889/08 bil VI 1

SJVs beslut om ekologisk produktion med får och getter

#### b) *Spårelement*

##### E1 Järn:

järn(II)karbonat

järn(II)sulfat, monohydrat och/eller heptahydrat

järn(III)oxid

##### E2 Jod:

kalciumjodat, vattenfritt

kalciumjodat, hexahydrat

natriumjodid

##### E3 Kobolt:

kobolt(II)sulfat, monohydrat och/eller heptahydrat

basiskt kobolt(II)karbonat, monohydrat

##### E4 Koppar:

koppar(II)oxid

basiskt koppar(II)karbonat, monohydrat

koppar(II)sulfat, pentahydrat

##### E5 Mangan:

mangan(II)karbonat

manganoxid och mangan(III)oxid

mangan(II)sulfat, mono- och/eller tetrahydrat

E6 Zink:  
zinkkarbonat  
zinkoxid  
zinksulfat, monohydrat och/eller heptahydrat

E7 Molybden:  
ammoniummolybdat, natriummolybdat

E8 Selen:  
natriumselenat  
natriumselenit

13.1.1.2. *Zootekniska tillsatser*  
Enzymer och mikroorganismer

13.1.1.3. *Tekniska tillsatser*

a) *Konserveringsmedel*

E 200 Sorbinsyra  
E 236 Myrsyra (\*)  
E 260 Ättiksyra (\*)  
E 270 Mjölksyra (\*)  
E 280 Propionsyra (\*)  
E 330 Citronsyra

(\*) För ensilage: Endast om väderförhållandena inte tillåter tillräcklig fermentering.

b) *Antioxidationsmedel*

E 306 Tokoferolrika extrakt av naturligt ursprung som används som en antioxidant  
Naturliga Antioxidationsmedel (endast i foder för vattenbruk)

c) *Bindemedel och klumpförebyggande medel*

E 470 Kalciumstearat av naturligt ursprung  
E 551b Silikagel  
E 551c Kiselgur  
E 558 Bentonit  
E 559 Kaolinleror  
E 560 Naturliga blandningar av stearit och klorit  
E 561 Vermiculit  
E 562 Sepiolit  
E 599 Perlit

d) *Ensilerings tillsatser*

Enzymer, jäst och bakterier kan användas som ensilerings tillsatser. Användningen av mjölksyra, myrsyra, propionsyra och ättiksyra vid produktionen av ensilage är endast tillåten om väderförhållandena inte tillåter tillräcklig fermentering.

### 13.1.2. **Vissa ämnen som används i djurfoder**

De ämnen som förtecknas måste ha godkänts enligt rådets direktiv 82/471/EEG om vissa produkter som används i djurfoder (1)

Jäst: *Saccharomyces cerevisiae*  
*Saccharomyces carlsbergiensis*

710/09 bilagan  
889/08 bil VI 1

889/08 bil VI 2

### **13.1.3. Ämnen för produktion av ensilage**

havssalt

grovt bergsalt

vassla

socker

sockerbetsmassa

mjöl av spannmål

melass

889/08 bil VI 3

## 14. Bilaga 3, Lagstiftning

Vägledningen baseras på nedanstående EU-förordningar och nationella författningar och beslut om ekologisk produktion:

Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 28 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91.

Kommissionens förordning (EG) nr 889/2008 av den 5 september 2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll.

Kommissionens förordning (EG) nr 1254/2008 av den 15 december 2008 om ändring av förordning (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll.

Kommissionens förordning (EG) nr 710/2009 av den 5 augusti 2009 om ändring av förordning (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 när det gäller fastställande av närmare bestämmelser för ekologisk produktion av vattenbruksdjur och alger.

Förordning (2009:27) om ekologisk produktion

Jordbruksverkets beslut om ekologisk produktion med får och getter av den 5 februari 2009

Jordbruksverkets beslut om anslutning till kontrollsystemet av den 5 februari 2009.

Du hittar länkar till EU-lagstiftningen och till Jordbruksverkets beslut på Jordbruksverkets webbplats.

## 15. Bilaga 4, Definitioner

Nedan hittar du främst de relevanta definitioner som finns i EU-förordningarna för certifierad ekologisk produktion. I de fall det i förordningarna hänvisas till andra regelverk för vissa begrepp, har definitionen skrivits som det står i dessa regelverk. Alla definitioner är ordagrant återgivna ur författningstexterna.

**Aktör:** fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i denna förordning uppfylls inom de ekologiska företag de driver. 834/2007 art 2

**Animalieproduktion:** produktion av tama eller tämjda landlevande djur (inklusive insekter). 834/2007 art 2

**Behörig myndighet:** den centrala myndighet i en medlemsstat som är behörig att anordna officiella kontroller av ekologisk produktion i överensstämmelse med bestämmelserna i denna förordning, eller annan myndighet som har tilldelats denna behörighet; den ska även, om så är lämpligt, innefatta motsvarande myndighet i ett tredje land. 834/2007 art 2

**Ekologisk:** härstammande från eller med anknytning till ekologisk produktion. 834/2007 art 2

**Ekologisk produktion:** användning av produktionsmetoder som överensstämmer med de regler som fastställs i denna förordning i samtliga produktions-, berednings- och distributionsled. 834/2007 art 2

**Foder:** alla ämnen eller produkter, inbegripet tillsatser, och oberoende om de är bearbetade, delvis bearbetade eller obearbetade, som är avsedda för utfodring av djur.

(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

**Fodertillsatser:** ämnen, mikroorganismer eller preparat, utom foderråvaror och förblandningar, som avsiktligt tillsätts foder eller vatten för att särskilt fylla en eller fler av dessa funktioner:

- a) inverka positivt på fodrets egenskaper,
- b) inverka positivt på animalieprodukternas egenskaper,
- c) positivt påverka färgen på akvariefiskar och burfåglar,
- d) tillgodose djurens näringsbehov, eller
- e) inverka positivt på animalieproduktionens miljöpåverkan,
- f) inverka positivt på djurens produktion, prestanda eller välbefinnande, särskilt genom att påverka mag- och tarmfloran eller fodrets smältbarhet, eller
- g) ha en koccidiostatisk eller histomonostatisk inverkan.

(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser)

**Foderföretag:** varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med produktion, framställning, bearbetning, lagring, transport eller distribution av foder, samt alla producenter som producerar eller lagrar foder för

utfodring av djur på sin egen jordbruksanläggning.  
(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

**Foderföretagare:** de fysiska eller juridiska personer som ansvarar för att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylls i det foderföretag de driver.  
(Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfarande i frågor som gäller livsmedelssäkerhet)

**Framställd av GMO:** helt eller delvis framställd av GMO, men som inte innehåller eller består av GMO.

834/2007 art 2

**Framställd med GMO:** som är framställd genom användning av en GMO som sista levande organism i produktionsprocessen, men som inte innehåller eller består av GMO eller är framställd av GMO.

834/2007 art 2

**Genetiskt modifierad organism (GMO):** en organism, med undantag för människor, i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte sker naturligt genom parning och/eller naturlig rekombination. Följande metoder för genetisk modifiering som ger upphov till organismer ska inte betraktas som GMO, förutsatt att de inte inbegriper användning av hybridnukleinsyramolekyler eller de genetisk modifierade organismer förutom sådana som framställts genom användning av en eller båda metoderna nedan:

Mutagenes

Cellfusion (inklusive protoplastfusion) av växtceller av organismer som kan utbyta genetiskt material genom traditionella förädlingsmetoder (Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG – Kommissionens uttalande)

**Icke-ekologisk:** härstammar inte från/har inte anknytning till produktion enligt förordning (EG) nr 834/2007 och den här förordningen.

889/2008 art 2

**Jordbruksföretag:** alla produktionsenheter som drivs inom ramen för en enda ledning i syfte att framställa jordbruksprodukter.

889/2008 art 2

**Joniserande strålning:** överföringen av energi i form av partiklar eller elektromagnetiska vågor med en våglängd på 100 nanometer eller mindre eller med en frekvens på  $3 \times 10^{15}$  Hertz eller mer och med förmågan att alstra joner direkt eller indirekt.

(Rådets direktiv 96/29/Euratom av den 13 maj 1996 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning)

**Kontrollorgan:** en oberoende privat tredje part som utför inspektion och certifiering av ekologisk produktion i överensstämmelse med bestämmelserna i denna förordning; den ska även, om så är lämpligt, innefatta motsvarande organ i ett tredjeland eller motsvarande organ som bedriver

834/2007 art 2

verksamhet i ett tredjeland.

**Marknadsföring:** all framställning till allmänheten, på annat sätt än genom en etikett, med avsikten eller möjligheten att påverka och forma attityder, föreställningar och beteenden för att direkt eller indirekt främja försäljningen av ekologiska produkter.

834/2007 art 2

**Omställning:** övergång från icke-ekologiskt till ekologiskt jordbruk inom en viss tidsperiod under vilken bestämmelserna om ekologisk produktion har tillämpats.

834/2007 art 2

**Omställningsfoder:** foder som producerats under omställningsperioden till ekologisk produktion, med undantag för foder som skördats inom 12 månader från inledningen av omställningen enligt artikel 17.1 a i förordning (EG) nr 834/2007.

889/2008 art 2

**Produktionsenhet:** alla tillgångar som ska användas inom en produktionssektor, t.ex. produktionslokaler, skiften, betesmark, utomhusrastgårdar, byggnader avsedda för djur, fiskdammar, inneslutningssystem för alger eller vattenbruksdjur, upplåtelse längs kuster eller på havsbotten, lagerlokaler för växter, växtprodukter, algprodukter, animalieprodukter, råvaror och alla andra insatsvaror som är relevanta för denna särskilda produktionssektor.

710/2009 art 2

**Produktions-, berednings- och distributionsled:** alla led från och med primärproduktion av en ekologisk produkt till och med dess lagring, bearbetning, transport, försäljning eller tillhandahållande till slutkonsumenten, och i förekommande fall märkning, marknadsföring, import, export och underleverantörsverksamhet.

834/2007 art 2

**Veterinärmedicinska läkemedel:** varje substans eller kombination av substanser som tillhandahålls för att behandla eller förebygga sjukdom hos djur. Varje substans eller kombination av substanser som är avsedd att tillföras djur i syfte att ställa diagnos eller att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner hos djuret anses också vara ett veterinärmedicinskt läkemedel.

(Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för veterinärmedicinska läkemedel)

**Veterinärbehandling:** alla botande eller förebyggande behandlingar mot en särskild sjukdom.

889/2008 art 2